

TIẾP TỤC ĐẨY MẠNH HOÀN THIỆN THỂ CHẾ TÀI CHÍNH TRONG BỐI CẢNH MỚI

NGÔ HỮU LỢI - Vụ trưởng Vụ Pháp chế - Bộ Tài chính

Trong những năm qua, công tác xây dựng và hoàn thiện thể chế tài chính đã đạt được những kết quả tích cực, vừa góp phần thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, tháo gỡ khó khăn cho sản xuất kinh doanh, cải thiện môi trường kinh doanh; vừa chủ động ngăn ngừa suy giảm kinh tế, bảo đảm an sinh xã hội. Đồng thời cũng đã tiếp cận nhanh với thông lệ quốc tế, đáp ứng yêu cầu hội nhập ngày càng sâu rộng, thúc đẩy hiện đại hóa quản lý tài chính, đảm bảo yêu cầu về cải cách hành chính, nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia. Mặc dù vậy, trong bối cảnh hiện nay, đòi hỏi cần tiếp tục hoàn thiện thể chế tài chính để đáp ứng yêu cầu thực tiễn phát triển của Ngành, đất nước.

Thể chế tài chính ngày càng đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội

Trước bối cảnh kinh tế xã hội trong nước và thế giới vừa có những thuận lợi nhưng cũng có không ít khó khăn, thách thức, nhận thức được ý nghĩa, tầm quan trọng của việc hoàn thiện chế độ tài chính, thời gian qua, Lãnh đạo Bộ Tài chính thường xuyên quan tâm, chỉ đạo và tổ chức thực hiện nghiêm túc các quy định về đề xuất, lập chương trình xây dựng pháp luật; nghiên cứu, xây dựng, tổng kết, đánh giá tác động chính sách; soạn thảo, lấy ý kiến của các chủ thể chịu sự tác động trực tiếp của văn bản quy phạm pháp luật.

Trên cơ sở chủ trương, định hướng của Đảng và Nhà nước, Chiến lược tài chính đến năm 2020 và yêu cầu quản lý nhà nước trong từng thời kỳ, với chức năng là một bộ đa ngành, đa lĩnh vực, có phạm vi quản lý rất rộng, Tính chung 5 năm giai đoạn 2016-2020, Bộ Tài chính đã trình Chính phủ trình Quốc hội thông qua 06 luật; trình Chính phủ trình Quốc hội thông qua 23 nghị quyết của Quốc hội về các giải pháp, chính sách tài chính; trình Ủy ban Thường vụ Quốc hội thông qua 10 nghị quyết; trình Chính phủ ban hành 159 nghị định; trình Thủ tướng Chính phủ ban hành 42 quyết định và ban hành theo thẩm quyền 799 thông tư, thông tư liên tịch...

Đáng chú ý là giai đoạn này, pháp luật về thuế, phí, lệ phí và quản lý thuế được hoàn thiện theo đúng lộ trình, vừa bảo đảm yêu cầu về hội nhập kinh tế ngày càng sâu rộng, vừa đáp ứng yêu cầu cải cách hệ thống thuế theo hướng mở rộng các cơ sở thuế, bao quát các nguồn thu ngân sách nhà nước (NSNN), đổi mới và hiện đại hóa trong quản

lý thuế, đơn giản hóa thủ tục hành chính, thúc đẩy phát triển sản xuất, tăng khả năng cạnh tranh của hàng hóa sản xuất trong nước (như Luật Quản lý thuế năm 2019; Luật Thuế xuất khẩu, thuế nhập khẩu năm 2016; Luật số 106/2016/QH13 sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật thuế giá trị gia tăng, Luật thuế tiêu thụ đặc biệt và Luật Quản lý thuế...). Qua đó, góp phần tạo môi trường sản xuất kinh doanh ngày càng thuận lợi, tạo điều kiện khai thác có hiệu quả các nguồn lực của đất nước.

Cũng trong giai đoạn này, pháp luật về tài chính, ngân sách tiếp tục được hoàn thiện theo hướng đẩy mạnh và tăng cường phân cấp quản lý ngân sách nhà nước, bảo đảm tính thống nhất của ngân sách nhà nước và vai trò chủ đạo của ngân sách Trung ương; đồng thời phát huy tính chủ động của ngân sách cấp chính quyền địa phương; đẩy mạnh cải cách hành chính, nâng cao tính minh bạch, công khai trong quản lý ngân sách. Kiểm soát chặt chẽ thu chi ngân sách; tăng cường giám sát việc huy động, phân bổ nguồn lực tài chính; bảo đảm an toàn và an ninh tài chính quốc gia; góp phần thúc đẩy nền kinh tế phát triển.

Đối với một số lĩnh vực khác như quản lý tài sản công, quản lý nợ công, chứng khoán... thể chế pháp luật cũng tiếp tục được hoàn thiện để đáp ứng yêu cầu quản lý, sử dụng hiệu quả các nguồn lực của đất nước, bảo đảm an ninh tài chính quốc gia. Cụ thể như trong lĩnh vực quản lý tài sản công, đã nghiên cứu, xây dựng trình Chính phủ trình Quốc hội thông qua Luật Quản lý, sử dụng tài sản công năm 2017, qua đó phạm vi tài sản công được mở rộng để điều chỉnh tất cả các loại tài sản công theo quy định tại Điều 53 Hiến pháp năm 2013; thể chế việc quản lý tài sản công với

Ủy ban Thường vụ Quốc hội nghe Bộ trưởng Bộ Tài chính Đinh Tiến Dũng trình bày Tờ trình Dự thảo Nghị quyết về việc điều chỉnh dự toán chi ngân sách nhà nước năm 2020

vai trò là nguồn lực quan trọng để phát triển kinh tế - xã hội; tăng cường công khai minh bạch gắn với xử lý vi phạm pháp luật về tài sản công và trách nhiệm của người đứng đầu khi để xảy ra vi phạm; đổi mới hệ thống tiêu chuẩn, định mức tài sản công; bổ sung một số hình thức mới trong đầu tư, xây dựng, mua sắm, sử dụng, xử lý tài sản công.

Trong lĩnh vực quản lý nợ công, ngành Tài chính đã nghiên cứu, xây dựng trình Chính phủ trình Quốc hội thông qua Luật Quản lý nợ công năm 2017 đã khắc phục tồn tại, vướng mắc, thiếu đồng bộ, bất cập trong quá trình thực hiện Luật Quản lý nợ công năm 2009 và đảm bảo tính khả thi, ổn định, góp phần nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý, sử dụng vốn vay, đảm bảo an ninh tài chính quốc gia; hoàn thiện chính sách quản lý, tạo cơ sở pháp lý đồng bộ giữa quản lý nợ công với quản lý ngân sách và đầu tư công; huy động vốn đầy đủ, kịp thời cho đầu tư phát triển kinh tế - xã hội, đồng thời đảm bảo an toàn, bền vững nợ và an ninh tài chính quốc gia; nâng cao hiệu quả sử dụng vốn vay; tạo điều kiện thực hiện quản lý nợ chủ động; phân định rõ chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của các cơ quan trong công tác quản lý nợ công.

Trong lĩnh vực chứng khoán, việc nghiên cứu, xây dựng trình Chính phủ trình Quốc hội thông qua Luật Chứng khoán (sửa đổi) năm 2019 đã góp phần hoàn thiện thể chế, chính sách về chứng khoán, tiếp cận các chuẩn mực và thông lệ quốc tế, thu hút đầu tư trong nước và nước ngoài, đáp ứng yêu cầu hội

nhập quốc tế sâu rộng, góp phần triển khai hiệu quả các điều ước, cam kết quốc tế mà Việt Nam là thành viên, trong đó có các Hiệp định thương mại tự do thế hệ mới; đồng thời, khắc phục những tồn tại, hạn chế của Luật Chứng khoán số 70/2006/QH11 và Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Chứng khoán số 62/2010/QH12, đáp ứng yêu cầu phát triển tất yếu của thị trường chứng khoán nói riêng và kinh tế - xã hội nói chung trong tình hình mới, nhất là trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp 4.0.

Năm 2020, Bộ Tài chính đã tập trung triển khai công tác xây dựng, hoàn thiện thể chế, chính sách trong lĩnh vực tài chính-NSNN, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước, siết chặt kỷ cương, kỷ luật tài chính; hoàn thành 100% kế hoạch xây dựng luật, pháp lệnh được giao, trong đó đã trình Chính phủ trình Quốc hội thông qua 06 nghị quyết; trình Ủy ban Thường vụ Quốc hội thông qua 05 nghị quyết và đang xem xét thông qua 01 dự thảo nghị quyết; trình Chính phủ ban hành 43 nghị định.

Bên cạnh đó, Bộ Tài chính đã trình Thủ tướng Chính phủ ban hành 08 quyết định và đang xem xét ban hành đối với 02 dự thảo quyết định. Đồng thời, ban hành theo thẩm quyền 122 thông tư về lĩnh vực quản lý tài chính-ngân sách, tập trung vào các cơ chế, chính sách về thuế, cắt giảm phí, lệ phí hỗ trợ sản xuất-kinh doanh, quản lý chi NSNN chặt chẽ, hiệu quả, phát triển thị trường tài chính, dịch vụ kế toán, bảo hiểm, quản lý ngân quỹ nhà nước.

Đồng thời, trình Chính phủ ban hành 25 nghị định, trình Thủ tướng Chính phủ ban hành 05 quyết định và ban hành theo thẩm quyền 103 thông tư, trong đó có nhiều văn bản về giải pháp hỗ trợ doanh nghiệp và người dân vượt qua khó khăn của dịch Covid-19 như Nghị quyết số 116/2020/QH14 của Quốc hội về giảm thuế thu nhập doanh nghiệp phải nộp của năm 2020 đối với doanh nghiệp, hợp tác xã, đơn vị sự nghiệp và tổ chức khác; Nghị định số 41/2020/NĐ-CP ngày 8/4/2020 về gia hạn thời hạn nộp thuế và tiền thuê đất; Nghị định số 114/2020/NĐ-CP ngày 25/9/2020 quy định chi tiết Nghị quyết số 116/2020/QH14 của Quốc hội về giảm thuế thu nhập doanh nghiệp phải nộp năm 2020 đối với doanh nghiệp, hợp tác xã, đơn vị sự nghiệp và tổ chức khác; Quyết định số 22/2020/QĐ-TTg ngày 10/8/2020 về việc giảm tiền thuê đất của năm 2020 đối với các đối tượng bị ảnh hưởng của dịch Covid-19; các thông tư sửa đổi, bổ sung Thông tư để giảm từ 30%-50% mức phí, lệ phí...

Mặc dù, số lượng văn bản mà Bộ Tài chính được giao chủ trì soạn thảo thường rất lớn, nhiều nội dung phức tạp nhưng trong thời gian qua, Bộ Tài chính luôn hoàn thành Chương trình xây dựng pháp luật đạt tỷ lệ cao. Việc triển khai thực hiện nhiệm vụ xây dựng pháp luật theo những định hướng và giải pháp đồng bộ đã tạo chuyển biến căn bản trong việc nâng cao chất lượng văn bản quy phạm pháp luật tài chính, đáp ứng được các tiêu chí về tính đồng bộ, thống nhất, khả thi và công khai, minh bạch. Qua đó, hệ thống pháp luật về tài chính-ngân sách ngày càng được hoàn thiện, đã tác động tích cực đến đời sống kinh tế - xã hội của đất nước, tháo gỡ khó khăn, thúc đẩy sản xuất kinh doanh, bảo đảm an sinh xã hội; Đồng thời, đã kịp thời đối phó linh hoạt với các thách thức do tình hình dịch Covid-19, thiên tai, biến đổi khí hậu và những tác động không thuận của kinh tế thế giới. Công tác hoàn thiện thể chế trong lĩnh vực tài chính cũng đã tiếp cận được các thông lệ quốc tế, đáp ứng yêu cầu hội nhập và góp phần hiện đại hóa quản lý tài chính, đảm bảo yêu cầu về cải cách hành chính, nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia.

Trong giai đoạn tới, kinh tế thế giới và trong nước vẫn còn nhiều diễn biến phức tạp và khó lường do ảnh hưởng của tình hình dịch Covid-19, chiến tranh thương mại giữa các quốc gia lớn cũng như những tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 đến toàn bộ nền kinh tế nói chung và ngành Tài chính nói riêng. Bối cảnh đó, tạo ra những cơ hội nhưng cũng làm nảy sinh những khó khăn, thách thức mới.

Cùng với quá trình hội nhập ngày càng sâu rộng, các Hiệp định thương mại tự do thế hệ mới mà Việt Nam đã ký kết bắt đầu có hiệu lực, do đó tăng trưởng kinh tế sẽ chịu nhiều tác động từ cạnh tranh chiến lược giữa các cường quốc đang ngày một gay gắt. Ở trong nước, tuy những năm qua nền kinh tế đã đạt được những thành quả quan trọng nhưng vẫn còn hạn chế; nhiều rủi ro tiềm ẩn có thể gây ra bất ổn kinh tế vĩ mô, tác động gián tiếp đến tăng trưởng kinh tế... Bên cạnh đó, tình hình dịch Covid-19, thiên tai, biến đổi khí hậu tại nhiều địa phương trong cả nước diễn biến phức tạp đã tác động không nhỏ đến hoạt động sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp, đời sống của người dân là những lực cản cho phát triển kinh tế, tạo sức ép lớn cho việc thực hiện các nhiệm vụ tài chính - ngân sách giai đoạn 2021-2025.

Nhiệm vụ trọng tâm trong hoàn thiện thể chế tài chính trong giai đoạn tới

Nhiệm vụ xây dựng, hoàn thiện thể chế tài chính trong giai đoạn tới là hết sức nặng nề, với yêu cầu ngày càng cao, đòi hỏi ngành Tài chính phải tiếp tục nỗ lực hơn nữa để hoàn thiện thể chế tài chính với một số nội dung trọng tâm như sau:

- *Đối với pháp luật về thuế:* Tiếp tục thể chế hóa quan điểm, chủ trương của Đảng và chính sách của Nhà nước về hoàn thiện chính sách thuế nhằm mục tiêu cơ cấu lại nguồn thu NSNN mà Bộ Chính trị và Quốc hội đã đặt ra tại các Nghị quyết số 07-NQ/TW và Nghị quyết số 25/2016/QH14; Đảm bảo đúng bản chất của từng sắc thuế, tính nhất quán, rõ ràng, giải quyết những vấn đề bất cập, tháo gỡ khó khăn cho hoạt động sản xuất kinh doanh, đơn giản hóa thủ tục hành chính để tạo thuận lợi cho người nộp thuế...; Thực hiện mục tiêu hội nhập kinh tế quốc tế, phù hợp với xu hướng phát triển, qua đó góp phần nâng cao khả năng cạnh tranh của doanh nghiệp Việt Nam, đồng thời chống thất thu NSNN, chống gian lận thương mại, chuyển giá...

- *Đối với pháp luật về tài chính, ngân sách:* Tiếp tục nghiên cứu, sửa đổi Luật Ngân sách nhà nước, đổi mới phân cấp NSNN theo hướng bảo đảm vai trò chủ đạo của ngân sách trung ương, phù hợp với trình độ phát triển của nền kinh tế; phấn đấu đến năm 2025, tỷ trọng thu nội địa đạt trên 85% tổng thu ngân sách nhà nước. Trên cơ sở đổi mới phương thức phân cấp nguồn thu, nhiệm vụ chi giữa ngân sách trung ương và ngân sách địa phương công bằng, hiệu quả phù hợp thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội

chủ nghĩa và thông lệ quốc tế; từng bước bỏ phương thức quản lý lồng ghép giữa các cấp NSNN, tăng trách nhiệm, quyền hạn, tính chủ động của Hội đồng nhân dân cấp tỉnh trong quản lý sử dụng ngân sách nhà nước theo quy định pháp luật về ngân sách nhà nước; qua đó, tăng thẩm quyền của Hội đồng nhân dân cấp tỉnh trong việc quyết định một số khoản thu, nhiệm vụ chi phù hợp với tình hình thực tế và trình độ phát triển kinh tế - xã hội, năng lực quản lý của địa phương và đảm bảo hài hòa lợi ích giữa Nhà nước, người dân và doanh nghiệp.

- *Đối với pháp luật về quản lý kinh doanh bảo hiểm:* Nghiên cứu xây dựng đề trình Chính phủ trình Quốc hội cho ý kiến đối với dự án Luật Kinh doanh bảo hiểm (sửa đổi) ngay trong năm 2021 và dự kiến sẽ được thông qua trong năm 2022, đồng thời xây dựng các văn bản hướng dẫn thi hành theo hướng tăng cường quản lý rủi ro, đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế, nâng cao tính chủ động và chịu trách nhiệm của các doanh nghiệp bảo hiểm trong hoạt động kinh doanh, quản trị rủi ro và quản trị nhân lực; hoàn thiện phương thức quản lý nhà nước theo hướng đơn giản hóa các thủ tục hành chính, tăng cường công tác hậu kiểm thông qua công tác thanh tra, kiểm tra, tăng cường kết nối với các cơ quan quản lý, tích cực, chủ động hội nhập, hợp tác quốc tế.

- *Đối với pháp luật về tài chính doanh nghiệp:* Tổng kết đánh giá toàn diện Luật Quản lý, sử dụng vốn nhà nước đầu tư vào sản xuất kinh doanh tại doanh nghiệp để xây dựng và trình Chính phủ trình Quốc hội thông qua Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Quản lý, sử dụng vốn nhà nước đầu tư vào sản xuất kinh doanh tại doanh nghiệp cho phù hợp

với chủ trương của Nghị quyết số 12-NQ/TW ngày 03/6/2017 của Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương Đảng lần thứ 5 Khóa XII về tiếp tục cơ cấu lại, đổi mới và nâng cao hiệu quả DNNN.

- *Đối với pháp luật về dự trữ nhà nước:* Tổng kết đánh giá những bất cập, hạn chế của Luật Dự trữ quốc gia để sớm sửa đổi, bổ sung hoàn thiện danh mục hàng dự trữ quốc gia; hệ thống tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật quốc gia về hàng dự trữ và các định mức kinh tế kỹ thuật hàng dự trữ quốc gia; quy hoạch tổng thể hệ thống kho dự trữ quốc gia và quy hoạch chi tiết mạng lưới kho dự trữ quốc gia... Đồng thời, xây dựng, hoàn thiện chính sách huy động các nguồn lực ngoài ngân sách trung ương cho dự trữ quốc gia; tăng cường khuyến khích xã hội hóa đối với hoạt động dự trữ quốc gia...

- *Đối với pháp luật về giá:* Tổng kết đánh giá để tiếp tục hoàn thiện hệ thống pháp luật hiện hành về quản lý giá, đảm bảo tính thực thi, đáp ứng yêu cầu của nền kinh tế thị trường có sự điều tiết của Nhà nước và hội nhập ngày càng sâu rộng với kinh tế thế giới. Nghiên cứu sửa đổi, bổ sung Luật Giá cho phù hợp với thực tiễn công tác quản lý, điều hành giá cả trong giai đoạn mới.

Trong thời gian tới, công tác hoàn thiện thể chế sẽ hết sức nặng với yêu cầu ngày càng cao, nhưng từ những kết quả và kinh nghiệm đã được tích lũy trong công tác xây dựng pháp luật, cùng với sự nỗ lực của toàn ngành Tài chính, tin tưởng rằng thể chế tài chính sẽ không ngừng được hoàn thiện để góp phần ngày càng quan trọng vào sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước và thực hiện thắng lợi mục tiêu Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng.

KẾT QUẢ HOÀN THIỆN THỂ CHẾ PHÁP LUẬT TÀI CHÍNH - NGÂN SÁCH GIAI ĐOẠN 2015 - 2020

